

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1964-1965.

7 AVRIL 1965.

Proposition de loi modifiant l'article 54 du Code des impôts sur les revenus.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES FINANCES (1)
PAR M. **SCOKAERT**.

MESDAMES, MESSIEURS,

La proposition de loi de MM. Smet et consorts vise à compléter l'article 54 du Code des impôts sur les revenus de façon à permettre aux travailleurs syndiqués de déduire de leurs revenus professionnels nets le montant de la cotisation syndicale.

*
**

Le Ministre ne peut accepter cette proposition pour les raisons développées ci-après.

Cette nouvelle proposition de loi reproduit, en l'adaptant au Code des impôts sur les revenus, la proposition antérieure sur le même objet qui avait été déposée, par MM. les Sénateurs A. Smet et consorts, le 25 février 1964 (Doc. Sénat, session de 1963-1964, n° 153), et qui a été récemment rejetée (la Commission des Finances du Sénat l'a rejetée par huit voix contre cinq en février 1965 et elle n'a pas été adoptée en séance publique le 4 mars 1965).

A l'appui de leur première proposition, MM. Smet et consorts ont commencé par invoquer les arguments suivants :

1. étant donné le rôle éminemment positif joué dans la vie sociale par l'ensemble des travailleurs groupés

(1) Les membres suivants ont participé aux délibérations de la Commission :

MM. Pierre De Smet, président; Adam, Demarneffe, Louis Desmet, Franck, Godin, Harmegnies, Jennard, Molter, Urbain, Van Cauwenberghe, Van Houtte, Van Laeys, Versé, Vreven et Scokaert, rapporteur.

R. A 6849.

Voir :

Document du Sénat :

179 (Session de 1964-1965) : Proposition de loi.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1964-1965.

7 APRIL 1965.

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 54 van het Wetboek der inkomstenbelastingen.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
FINANCIËN (1) UITGEBRACHT
DOOR DE H. **SCOKAERT**.

DAMES EN HEREN,

Het voorstel van wet van de heer Smet c.s. strekt tot aanvulling van artikel 54 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, ten einde de werknemers die lid zijn van een vakvereniging, in staat te stellen hun bijdrage aan de vakvereniging af te trekken van hun netto-bedrijfsinkomen.

*
**

De Minister kan dit voorstel niet aanvaarden om de hierna uiteengezette redenen.

Dit nieuwe voorstel van wet herhaalt met aanpassing aan het wetboek der inkomstenbelastingen, het voorstel dat Senator A. Smet c.s. op 25 februari 1964 had ingediend (Gedr. St. Senaat, zitting 1963-1964, n° 153) en dat onlangs werd afgewezen, (de Senaatscommissie voor de Financiën verwierp het met 8 stemmen tegen 5 in februari 1965 terwijl het ook in de openbare vergadering van 4 maart 1965 niet werd aangenomen).

Tot staving van het eerste voorstel had de heer Smet c.s. de volgende argumenten aangevoerd :

1. gezien de uitzonderlijk positieve rol die de gezamenlijke in een erkende vakvereniging gegroepeerde

(1) De volgende leden hebben aan de beraadslagingen van de Commissie deelgenomen :

De heren Pierre De Smet, voorzitter; Adam, Demarneffe, Louis Desmet, Franck, Godin, Harmegnies, Jennard, Molter, Urbain, Van Cauwenberghe, Van Houtte, Van Laeys, Versé, Vreven en Scokaert, verslaggever.

R. A 6849.

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

179 (Zitting 1964-1965) : Voorstel van wet.

au sein des organisations syndicales reconnues, *il est raisonnable d'autoriser les syndiqués à déduire de leurs revenus imposables les cotisations* qu'ils ont librement versées, en vue de permettre à leurs organisations de jouer ce rôle : en ne déduisant pas ces cotisations on défavorise les syndiqués par rapport aux non-syndiqués;

2. la déduction des cotisations syndicales des travailleurs salariés est au moins ainsi justifié que celle des cotisations d'assurance libre contre la maladie-invalidité, des cotisations d'assurance complémentaire contre la vieillesse et le décès prématuré, des libéralités faites aux Universités, etc. et que celle des cotisations versées par les travailleurs indépendants à leurs organisations professionnelles.

Ultérieurement, dit le Ministre, au cours de la discussion de cette proposition devant la Commission des Finances du Sénat, pour répondre aux motifs que j'avais invoqués pour combattre cette proposition, on a essentiellement contesté aux cotisations syndicales le caractère de dépenses professionnelles, en alléguant, notamment :

a) que jusqu'ici ces cotisations n'étaient pas considérées comme des dépenses professionnelles déductibles comme telles; à cet égard, on s'est référé à la réponse donnée, en 1957, à une question parlementaire posée par M. le Représentant Sercu, qui visait essentiellement le régime fiscal des indemnités de grève (Bulletin des questions et réponses n° 5 du 10 novembre 1957, pp. 182 et 183);

b) que ces cotisations ne peuvent être assimilées à celles qui sont versées par les travailleurs indépendants à leurs organisations professionnelles; les premières auraient un « caractère d'assurance (dépense et protection) », tandis que les secondes seraient de « nature strictement professionnelle »;

c) que si le forfait de charges professionnelles devait contenir les cotisations syndicales, il favoriserait le non-syndiqué par rapport au syndiqué, ce qui serait inadmissible (voir Doc. Sénat, session de 1964-1965, n° 133, rapport de M. Scokaert).

Actuellement, les développements de la nouvelle proposition de loi, combinent ces différents arguments.

De deux choses l'une :

1. *les cotisations versées par les travailleurs salariés à l'organisation syndicale à laquelle ils sont affiliés constituent, du point de vue fiscal, des dépenses ou charges professionnelles grevant leurs rémunérations* et, alors, elles doivent être déduites du montant brut de celles-ci, au même titre et suivant les mêmes modalités que les dépenses ou charges professionnelles autres que les cotisations sociales *légal*es.

C'est dire que si le syndiqué déduit le *montant réel* de ses dépenses ou charges professionnelles, il peut comprendre sa cotisation syndicale parmi celles-ci.

Par contre, s'il évalue forfaitairement le montant de ses dépenses ou charges professionnelles, sa cotisation syndicale est censée comprise dans le forfait; elle ne peut donc, dans l'état actuel de la législation, être

werknemers spelen, *is het redelijk dat de georganiseerden van hun belastbaar inkomen mogen aftrekken wat zij vrijwillig aan bijdragen hebben betaald om hun vakvereniging in staat te stellen deze taak te vervullen*. Anders worden de georganiseerde werknemers benadeeld ten opzichte van de niet-georganiseerde werknemers;

2. de bijdragen aan de vakverenigingen van werknemers mogen ten minste met evenveel recht worden afgetrokken als de bijdragen voor vrijwillige ziekteverzekering, voor aanvullende verzekering tegen ouderdom en vroegtijdige dood, de giften aan universiteiten, enz. en de bijdragen van de zelfstandigen aan hun beroepsorganisaties.

Achteraf, aldus de Minister, toen het voorstel in de Senaatscommissie voor de Financiën besproken werd, is in antwoord op de door mij aangevoerde redenen ter bestrijding van het voorstel voornamelijk betwist dat de bijdragen aan de vakverenigingen bedrijfsuitgaven waren, en werd o.m. beweerd :

a) dat deze bijdragen tot dusver niet geacht werden als dusdanig bedrijfsuitgaven te zijn; in dit verband werd verwezen naar het antwoord dat in 1957 werd gegeven op een vraag van Volksvertegenwoordiger Sercu, die in hoofdzaak betrekking had op de belastingregeling inzake stakingsvergoedingen (Bulletin van Vragen en Antwoorden n° 5 van 10 november 1957, blz. 182 en 183);

b) dat deze bijdragen niet konden worden gelijkgesteld met die van de zelfstandigen aan hun beroepsorganisaties; de eerstgenoemde waren, zo werd gezegd, een « verzekering » (verdediging en bescherming), de laatstgenoemde waren « van strict professionele aard »;

c) dat als het forfaitaire bedrag van de bedrijfslasten de bijdragen aan de vakvereniging zou omvatten, de ongeorganiseerde werknemer zou bevoordelen ten opzichte van de georganiseerde, wat onaanvaardbaar zou zijn (zie Gedr. St. Senaat, zitting 1964-1965, n° 133, verslag van de heer Scokaert).

In de toelichting bij het nieuwe voorstel worden deze verschillende argumenten gecombineerd.

Er zijn twee mogelijkheden :

1° ofwel zijn de bijdragen die de werknemers aan hun vakvereniging storten, uit fiscaal oogpunt, bedrijfsuitgaven of -lasten die op hun loon drukken en dan moeten zij van het bruto-bedrag hiervan worden afgetrokken, evenzeer en op dezelfde wijze als de bedrijfsuitgaven of -lasten die geen *wettelijke* sociale bijdragen zijn.

Met andere woorden, wanneer de georganiseerde werknemer het *werkelijke bedrag* van zijn bedrijfsuitgaven of -lasten aftrekt, hij daarin zijn bijdrage aan de vakvereniging mag opnemen.

Indien hij daarentegen zijn bedrijfsuitgaven of -lasten op een vast bedrag stelt, wordt zijn bijdrage aan de vakvereniging geacht in dat vast bedrag begrepen te zijn; volgens de huidige wetgeving mag zij derhalve

déduite séparément, étant donné que le contribuable n'a pas le droit de fixer ses dépenses ou charges professionnelles autres que ses cotisations sociales *légales* suivant un système mixte : système du forfait pour certaines d'entre elles et système du montant réel pour les autres.

Nous verrons tantôt les raisons pour lesquelles il ne conviendrait pas de modifier la législation sur ce point.

ou bien

2. *les cotisations syndicales n'ont pas le caractère de dépenses ou charges professionnelles*, mais ont plutôt un caractère personnel et, alors, elles ne peuvent, dans l'état actuel de la législation, être déduites pour la détermination du revenu imposable des syndiqués. S'il s'avérait que les cotisations syndicales ne sont pas déductibles au titre de dépenses ou charges professionnelles, il s'agirait, alors, de décider s'il convient ou non de les assimiler aux cotisations d'assurance libre contre la maladie-invalidité, aux cotisations d'assurance complémentaire contre la vieillesse et le décès prématuré, etc., dont la déduction est prévue à l'article 54 C.I.R.

La première question à trancher est donc : la cotisation syndicale constitue-t-elle ou non une dépense ou charge professionnelle.

Du point de vue fiscal, les dépenses ou charges professionnelles déductibles du montant brut des revenus professionnels sont « celles qui grèvent ces revenus » (art. 43, 1°, C.I.R.), « celles que le contribuable justifie avoir faites ou supportées pendant la période imposable en vue d'acquérir ou de conserver les revenus imposables » (art. 44, C.I.R.).

Pour que les dépenses ou charges aient le caractère de dépenses ou charges professionnelles, il faut — et il suffit — qu'elles se rattachent à l'exercice de la profession; qu'elles aient un rapport direct et nécessaire avec l'acquisition et la conservation des revenus découlant pour le contribuable de l'exercice de sa profession, étant entendu qu'il résulte d'une jurisprudence constante, que l'administration n'a pas le pouvoir d'apprécier l'utilité des dépenses qu'il a plu au contribuable d'effectuer, dès l'instant où celui-ci estime — et établit — qu'il les a effectuées en vue d'acquérir ou de conserver ses revenus professionnels.

Eu égard à ces principes généraux, comment pourrait-on raisonnablement soutenir que les cotisations syndicales des travailleurs salariés n'ont pas le caractère de dépenses ou charges professionnelles ?

En effet, les organisations syndicales en général — et particulièrement celles qui sont reconnues comme représentatives de l'ensemble des travailleurs salariés ou des travailleurs salariés occupés dans telle ou telle branche de l'économie — ont statutairement pour mission de défendre et de promouvoir les intérêts professionnels, collectifs ou individuels, de leurs membres. Cette action des syndicats peut être directe ou indirecte; les intérêts professionnels qui font l'objet de leurs préoccupations peuvent être matériels ou moraux.

niet afzonderlijk worden afgetrokken, daar de belastingplichtige niet het recht heeft zijn bedrijfsuitgaven of -lasten, andere dan zijn *wettelijke* sociale bijdragen, volgens een gemengd systeem vast te stellen : forfaitair voor bepaalde uitgaven of lasten en het werkelijk bedrag voor andere.

Wij zullen straks zien waarom het niet geraden is de wetgeving op dit punt te wijzigen.

ofwel

2° zijn de *bijdragen aan de vakverenigingen geen bedrijfsuitgaven of -lasten*, maar hebben eerder een persoonlijk karakter en in dat geval mogen zij, (volgens de thans geldende wetgeving), bij de vaststelling van het belastbaar inkomen der georganiseerde werknemers, niet worden afgetrokken. Mocht het blijken dat de bijdragen aan de vakvereniging niet aftrekbaar zijn als bedrijfsuitgaven of -lasten, dan zou uitgemaakt moeten worden of zij al dan niet gelijk te stellen zijn met de bijdragen voor vrijwillige ziekteverzekering, de bijdragen voor aanvullende verzekering tegen ouderdom en vroegtijdige dood, enz., die ingevolge artikel 54 W.I.B. mogen worden afgetrokken.

De eerste vraag luidt dus of de bijdrage aan de vakvereniging al dan niet een bedrijfsuitgave of -last is.

Uit fiscaal oogpunt zijn de bedrijfsuitgaven of -lasten die aftrekbaar zijn van het bruto-bedrag van het bedrijfsinkomen, die welke « op deze inkomsten drukken » (art. 43, 1°, W.I.B.), « die welke de belastingplichtige verantwoordt tijdens het belastbaar tijdperk te hebben gedaan of gedragen om de belastbare inkomsten te verkrijgen of te behouden » (art. 44, W.I.B.).

Om als bedrijfsuitgaven of -lasten te gelden is het noodzakelijk en voldoende dat die uitgaven en lasten het gevolg zijn van de uitoefening van het bedrijf; dat zij rechtstreeks en noodzakelijk verband houden met de verkrijging en het behoud van de inkomsten die de belastingplichtige uit de uitoefening van zijn beroep heeft gehaald, met dien verstande dat uit een constante rechtspleging blijkt, dat de administratie niet bevoegd is te oordelen over het nut van de uitgaven die de belastingplichtige heeft gedaan, wanneer deze meent — en bewijst — dat hij ze heeft gedaan met het oog op de verkrijging of het behoud van zijn bedrijfsinkomsten.

Hoe kan, gelet op deze algemene beginselen, redelijkerwijze worden volgehouden dat de bijdragen die de werknemers aan de vakverenigingen betalen geen bedrijfsuitgaven of -lasten zijn ?

De vakverenigingen in het algemeen — en in het bijzonder die welke worden erkend als representatief voor de gezamenlijke werknemers of voor de werknemers uit de een of andere bedrijfstak — hebben immers statutair tot taak de collectieve of individuele beroepsbelangen van hun leden te verdedigen en te behartigen. Deze actie van de vakverenigingen kan rechtstreeks of zijdelings gevoerd worden; de beroepsbelangen kunnen zowel van materiële als van morele aard zijn.

En s'affiliant à une organisation syndicale, le travailleur salarié entend confier à cette organisation la défense et la promotion de ses intérêts professionnels; en versant la cotisation statutairement prévue, le syndiqué paie le droit de participer à la vie et à l'action de son organisation et d'en recueillir les fruits sous l'une ou l'autre forme.

La circonstance que la liberté syndicale — la liberté de s'affilier à une organisation syndicale ou de ne pas le faire — est reconnue en droit belge, est inopérante en l'espèce : on rappelle qu'en matière fiscale, la déductibilité d'une dépense ou charge professionnelle n'est pas conditionnée par le caractère strictement obligatoire de cette dépense ou charge.

Quel est le travailleur syndiqué qui ne nourrit pas l'espoir que l'action de son organisation lui permettra de bénéficier personnellement d'avantages d'ordre professionnel que son action individuelle ne lui permettrait pas d'obtenir ?

Quel est le syndiqué — et a fortiori le militant syndicaliste — qui pourrait actuellement nier sérieusement que l'action syndicale a contribué puissamment à l'amélioration des conditions générales des travailleurs salariés, en général et en particulier, et, notamment, à l'élévation du niveau des rémunérations, principales ou accessoires, directes ou indirectes, immédiates ou différées (solidarisées ou socialisées, comme on le dit souvent).

Et si l'on admet cela, peut-on, sans verser dans l'illogisme et uniquement pour faire prévaloir une revendication d'ordre fiscal, dénier à la cotisation syndicale, le caractère d'une dépense faite en vue d'acquiescer ou de conserver des revenus professionnels imposables, d'une dépense ayant un rapport direct et nécessaire avec l'acquisition et la conservation de revenus imposables (on ne perdra d'ailleurs pas de vue que les rémunérations imposables en principe dans le chef des travailleurs salariés ne comprennent pas uniquement les traitements ou salaires proprement dits, mais aussi les allocations sociales quelconques, y compris les pensions de retraite et de survie).

Il ne suffit pas, pour dénier à la cotisation syndicale, le caractère d'une dépense professionnelle déductible comme telle, d'affirmer, sans plus, qu'en fait elle a un caractère d'assurance (défense et protection). Cette cotisation peut, certes, dans une certaine mesure être assimilée à une prime d'assurance, à une prime d'assurance contre les risques d'une détérioration des revenus professionnels, qui pourrait résulter, pour les travailleurs salariés, d'un manque ou d'une perte de puissance de leurs organisations syndicales. Il s'agit donc là d'une assurance à caractère professionnel — donc d'une assurance dont la prime constitue une dépense professionnelle — et non d'une assurance à caractère strictement personnel.

D'ailleurs, quelle différence pourrait-on faire, du point de vue fiscal, entre, d'une part, la cotisation syndicale des travailleurs salariés et, d'autre part, celle de leurs employeurs et celle des travailleurs non salariés, en général, qu'il s'agisse d'industriels, d'artisans, en

Door aan te sluiten bij een vakvereniging, wenst de werknemer deze vereniging te belasten met de verdediging en de behartiging van zijn beroepsbelangen; door de statutair bepaalde bijdragen te betalen, betaalt de georganiseerde arbeider het recht om aan het leven en de werking van zijn vereniging deel te nemen en er in de een of andere vorm de vruchten van te plukken.

De omstandigheid dat de vrijheid van vakvereniging — de vrijheid om al dan niet bij een vakvereniging aan te sluiten — door het Belgisch recht wordt erkend, doet niets ter zake : men zal zich herinneren dat, op fiscaal gebied, de aftrekbaarheid van een bedrijfsuitgave of -last niet wordt bepaald door de strikte verplichting om deze uitgave of last, te doen of te dragen.

Welke georganiseerde werknemer koestert niet de hoop, dat het streven van zijn vakvereniging hem in staat zal stellen persoonlijk voordelen van professionele aard te genieten die hij door zijn eigen actie niet had kunnen bereiken ?

Welke georganiseerde werknemer — en a fortiori militant van een vakvereniging — kan nu nog in alle ernst ontkennen dat de actie van de vakverenigingen aanzienlijk heeft bijgedragen tot de verbetering van de algemene toestand der werknemers, in het algemeen en in het bijzonder, en met name tot de verhoging van zijn voornaamste of bijkomende, directe of indirecte, onmiddellijke of uitgestelde loon (gesolidaariseerd of gesocialiseerd loon zoals vaak wordt gezegd).

En wanneer men dit toegeeft, kan dan nog, zonder onlogisch te worden en alleen een belastingeis te doen inwilligen, ontkend worden dat de bijdrage aan de vakvereniging een uitgave is die gedaan wordt om belastbare bedrijfsinkomsten te verkrijgen of te behouden, een uitgave die een rechtstreeks en noodzakelijk verband heeft met de verkrijging en het behoud van belastbare inkomsten (men vergete trouwens niet dat het loon dat in beginsel belast wordt ten bezware van de werknemers, niet alleen de eigenlijke wedden of lonen omvat, maar alle andere sociale uitkeringen, met inbegrip van het ouderdoms- en overlevingspensioen).

Om aan de bijdrage voor de vakvereniging het karakter te ontzeggen van een als zodanig aftrekbare bedrijfsuitgave, is het niet voldoende zonder meer te beweren dat zij in feite een verzekeringspremie is (verdediging en bescherming). Deze bijdrage kan natuurlijk tot op zekere hoogte worden gelijkgesteld met een verzekeringspremie, tegen de risico's van een vermindering van de bedrijfsinkomsten, die voor de werknemers zou kunnen voortvloeien uit het feit dat hun vakverenigingen geen macht hebben of macht verliezen. Het betreft hier dus een bedrijfsverzekering — dus een verzekering waarvan de premie een bedrijfsuitgave is — en niet een strikt persoonlijke verzekering.

Welk onderscheid zou men trouwens, uit fiscaal oogpunt, kunnen maken tussen, enerzijds, de bijdrage van de werknemers aan de vakverenigingen en, anderzijds, die van hun werkgevers en van de zelfstandigen in het algemeen, of het nu gaat om industriëlen, ambachts-

général, qu'il s'agisse de commerçants, de titulaires de profession libérale, etc., qui sont comme les travailleurs salariés, libres de s'affilier ou de ne pas s'affilier à une organisation professionnelle (à un syndicat de travailleurs non salariés) et qui sont donc libres de payer ou de ne pas payer une cotisation syndicale ?

Si l'on considère que toutes les organisations syndicales des travailleurs, qu'il s'agisse de salariés ou de non salariés, ont essentiellement la même mission : la défense et la promotion des intérêts professionnels de leurs membres, il faut raisonnablement admettre que les cotisations librement versées par leurs membres ont toutes la même nature : celle d'une prime d'assurance (défense et protection) à *caractère professionnel* pour reprendre la notion des défenseurs de la proposition de loi dont il est question ici.

S'il était nécessaire d'insister davantage sur ce point, ne suffirait-il pas de relever que les organisations représentatives des travailleurs salariés d'une part, et des travailleurs non salariés, d'autre part, défendent actuellement, dans de nombreux conseils ou institutions — et ne citons que les commissions paritaires — les intérêts professionnels respectifs de leurs membres : les « rémunérations » des salariés et les « bénéfices » des employeurs.

On a invoqué la réponse donnée à la question parlementaire posée en 1957, par M. le Représentant Sercu (Bulletin n° 5, du 10 novembre 1957, pp. 182 et 183), pour en déduire que c'est pour les besoins de la présente cause que l'administration vient de changer son interprétation.

En réalité, l'administration n'avait jusqu'ici jamais eu à prendre formellement position au sujet du caractère professionnel ou personnel de la cotisation syndicale des travailleurs salariés : la question de la déductibilité de cette cotisation, comme telle, n'avait pas été soulevée; dans la plupart des esprits, elle était censée comprise dans le forfait des charges professionnelles et on n'a pas connaissance de cas où l'on aurait refusé la déduction de la cotisation syndicale d'un travailleur salarié dont les charges professionnelles n'étaient pas évaluées forfaitairement, mais étaient déduites pour leur montant réel dûment justifié.

Signalons aussi que la question parlementaire de M. le Représentant Sercu visait essentiellement le régime fiscal des indemnités de grève et encore qu'il ne s'agissait pas, à proprement parler, dans l'affaire qui a donné lieu à cette question, de savoir si ces indemnités étaient ou non taxables comme telles, mais plutôt de savoir si ces indemnités devaient ou non être assimilées à des allocations sociales immunisées, pour la détermination du taux de l'impôt applicable aux rémunérations imposables (on rappelle qu'à l'époque, les allocations sociales immunisées étaient prises en compte pour la détermination du taux de la taxe professionnelle).

Notons également que la réforme fiscale devrait quelque peu modifier l'optique que l'on avait antérieurement en ce qui concerne les indemnités de grève. Et ce, en raison du fait que la nouvelle législation range parmi les revenus professionnels imposables en

lieden in het algemeen, dan wel of het gaat om handelaars, beoefenaars van vrije beroepen, enz., wie het, net als de werknemers, vrij staat zich al dan niet aan te sluiten bij een beroepsvereniging (bij een vakbond van zelfstandigen) en die dus de vrijheid hebben al dan niet een bijdrage aan hun vakverenigingen te betalen ?

Indien men van oordeel is dat alle vakorganisaties van al of niet loontrekkende arbeiders, in wezen dezelfde opdracht hebben, namelijk de verdediging en behartiging van de beroepsbelangen van hun leden, moet men redelijkerwijs ook toegeven dat de vrijelijk gestorte bijdragen alle hetzelfde karakter hebben : dat van een verzekeringspremie (verdediging en bescherming) *met beroepskarakter* om hetzelfde begrip te gebruiken als de verdedigers van dit voorstel van wet.

Moesten wij nog dieper op dit punt ingaan dan zouden wij kunnen volstaan met de opmerking dat de representatieve organisaties van de werknemers enerzijds en van de zelfstandigen anderzijds thans in vele raden of instellingen — en wij noemen alleen de paritaire comités — de respectieve beroepsbelangen van hun leden verdedigen : de « lonen » van de werknemers en de « winsten » van de werkgevers.

Uit het antwoord op de parlementaire vraag die Volksvertegenwoordiger Sercu in 1957 heeft gesteld (Bulletin n° 5, van 10 november 1957, blz. 182 en 183), heeft men willen afleiden dat de administratie thans haar interpretatie heeft gewijzigd om zich te redden.

De werkelijkheid is dat de administratie tot dusver nooit uitdrukkelijk haar standpunt heeft moeten bepalen ten opzichte van het beroepskarakter of het persoonlijk karakter van de bijdrage voor de vakverenigingen van werknemers : de kwestie van de aftrekbaarheid van deze bijdrage, als dusdanig, was niet aan de orde; algemeen werd aangenomen dat zij begrepen was in het forfaitair bedrag van de bedrijfslasten en er is geen geval bekend waarin de aftrekking geweigerd werd van de bijdrage voor de vakvereniging, van een werknemer wiens bedrijfslasten niet forfaitair werden geraamd, maar werden afgetrokken ten belope van hun behoorlijk verantwoord werkelijk bedrag.

Wij willen er ook de aandacht op vestigen dat de parlementaire vraag van Volksvertegenwoordiger Sercu vooral betrekking had op het belastingstelsel van de stakingsvergoedingen en dat het bovendien, in de zaak waarover hij het had, eigenlijk niet ging om de vraag of die vergoedingen al dan niet als zodanig belastbaar waren, maar wel om de vraag of zij al dan niet moesten worden gelijkgesteld met vrijgestelde sociale uitkeringen, voor de vaststelling van de aanslagvoet toepasselijk op de belastbare bezoldigingen (er wordt op gewezen dat de vrijgestelde sociale uitkeringen destijds in aanmerking werden genomen voor de vaststelling van de aanslagvoet van de bedrijfsbelasting).

Er zij ook nog opgemerkt dat de belastinghervorming enigszins de opvatting zou moeten wijzigen die men vroeger had in verband met de stakingsvergoedingen. En wel omdat de nieuwe wetgeving bij de in beginsel belastbare bedrijfsinkomsten indeelt, de ver-

principe, les indemnités — qu'elles qu'en soient la qualification, les modalités de leur détermination ou de leur octroi — qui constituent — ou sont censées constituer — la réparation totale ou partielle d'une partie de revenus professionnels, qu'il s'agisse de bénéfices, de profits ou de *rémunérations*.

L'application stricte de ce principe général devrait entraîner la classification des indemnités de grève parmi les revenus professionnels imposables en principe, où elles rejoindraient les indemnités perçues par les industriels, commerçants etc., en exécution de dispositions contractuelles quelconques (assurances ou autres), en réparation d'une perte de bénéfice résultant, notamment, de lock-out (la grève dans le chef des uns ne correspond-elle pas au lock-out dans le chef des autres ?)

Ici non plus il ne suffit pas d'affirmer que le caractère social des indemnités de grève est tellement évident qu'il est impensable de les taxer; tout au plus pourrait-on admettre qu'elles constituent au même titre que toutes les allocations sociales (assurance maladie-invalidité, chômage, etc.), des rémunérations imposables en principe (parce que représentant la contrepartie de cotisations déductibles), mais exonérées en fait parce que ne correspondant pas à 80 % de la perte de rémunération qu'elles réparent (en d'autres mots, les indemnités de grève doivent être soumises au même régime que les allocations sociales constituant la contrepartie des cotisations sociales légales).

Etant donné que les cotisations syndicales constituent des dépenses ou charges grevant les rémunérations de syndiqués, c'est-à-dire des dépenses ou charges faites ou supportées en vue d'acquiescer ou de conserver des rémunérations imposables, comment ces cotisations doivent-elles être déduites des rémunérations brutes ?

Dans l'état actuel de la législation, la déduction des dépenses ou charges professionnelles des travailleurs salariés est organisée comme suit :

1° sont tout d'abord déduites, les cotisations sociales légales, c'est-à-dire les cotisations personnelles dues en exécution de la législation sociale ou d'un statut égal ou réglementaire excluant les intéressés du champ d'application de la législation sociale; il s'agit là des cotisations retenues par les employeurs sur les rémunérations brutes imposables et dont il est tenu compte — parce que cela ne pose pas de problème — en matière d'application du précompte professionnel; on rappelle aussi, pour autant que de besoin, que dans le régime antérieur, ces cotisations étaient aussi déduites par priorité;

2° sont ensuite déduites, toutes les autres dépenses ou charges professionnelles, c'est-à-dire, en gros, toutes celles qui ne sont pas payées par les travailleurs à l'intervention de leur employeur (frais de déplacement du domicile au lieu du travail, frais vestimentaires nécessités par l'exercice de la profession, frais d'« outillage », etc.).

goedingen — ongeacht de benaming, de modaliteiten van de vaststelling of van de toekenning ervan — die geheel of ten dele de vergoeding vormen — of geacht worden te vormen — van een derving van bedrijfsinkomsten, onverschillig of het gaat om winsten, baten of bezoldigingen.

De strikte toepassing van dit algemeen beginsel zou de indeling van de stakingsvergoedingen bij de principieel belastbare bedrijfsinkomsten moeten medebrengen, waar zij onder dezelfde regeling zouden vallen als de vergoedingen ontvangen door industriëlen; handelaars, enz. ter uitvoering van enigerlei contractuele bepaling (verzekeringen of andere), ter vergoeding van winstderving die onder meer het gevolg is van lock-out (is staking voor de een niet wat lock-out is voor de ander ?).

Ook hier is het niet voldoende te beweren dat het sociale karakter van de stakingsvergoedingen zo duidelijk aan het licht komt dat het ondenkbaar is ze te belasten; ten hoogste zou men kunnen toegeven dat zij evengoed als alle sociale uitkeringen (verzekering tegen ziekte en invaliditeit, werkloosheid, enz.), in beginsel belastbare bezoldigingen zijn (omdat zij de tegenwaarde vertegenwoordigen van aftrekbare bijdragen maar in feite vrijgesteld zijn omdat zij niet overeenstemmen met 80 p.c. van het verlies van bezoldiging dat zij vergoeden (met andere woorden, de stakingsvergoedingen moeten worden onderworpen aan dezelfde regeling als de sociale uitkeringen die de tegenwaarde vormen van de wettelijke sociale bijdragen).

Aangezien de bijdragen aan de vakverenigingen uitgaven of lasten zijn die de lonen van de leden van de vakverenigingen bezwaren d.w.z. uitgaven of lasten gedaan of gedragen om de belastbare inkomsten te verkrijgen of te behouden, waarom moeten die bijdragen dan in mindering worden gebracht van de brutobezoldiging ?

In de huidige stand van de wetgeving geschiedt de aftrekking van de beroepsuitgaven of -lasten van de werknemers als volgt :

1° in de eerste plaats worden in mindering gebracht, de wettelijke sociale bijdragen, d.w.z. de persoonlijke bijdragen verschuldigd ter uitvoering van de sociale wetgeving of van een wettelijk of reglementair statuut dat de betrokkenen uit het toepassingsgebied van de sociale wetgeving sluit; dit zijn de bijdragen die de werkgevers inhouden op de belastbare bruto-bezoldigingen en waarmede rekening wordt gehouden — wat geen problemen doet rijzen — bij de toepassing van de bedrijfsvoorheffing; voor zover nodig zij eraan herinnerd dat die bijdragen in het vroegere stelsel ook bij voorrang werden afgetrokken;

2° vervolgens worden in mindering gebracht alle andere beroepsuitgaven of -lasten d.w.z. grosso modo, al die welke de werknemers niet door toedoen van hun werkgever betalen (reiskosten van en naar de arbeidsplaats, kosten van kleding voor de uitoefening van het beroep, kosten van « outillering », enz.).

En ce qui concerne ces dernières dépenses ou charges, le travailleur salarié a le choix entre deux systèmes :

a) le système des dépenses ou charges réelles, justifiées à suffisance de droit;

b) le système du forfait, calculé sur la base des rémunérations brutes diminuées des charges sociales légales visées sub. 1°.

Dans la pratique, n'utilisent le système des dépenses ou charges réelles que les seuls travailleurs salariés qui ont à faire face à des frais dépassant le forfait.

La toute grande masse des travailleurs salariés utilise le système du forfait, qui lui est d'ailleurs fort favorable (trop, dit-on déjà dans certains milieux).

Jusqu'ici personne n'a été admis à cumuler les deux systèmes, c'est-à-dire à déduire le montant réel de ses dépenses ou charges dûment justifiées et un montant forfaitaire couvrant les autres dépenses ou charges (celles dont la justification serait difficile ou poserait des problèmes dans la pratique).

Admettre la déduction des cotisations syndicales en dehors du forfait constituerait donc une innovation et une innovation dangereuse, en ce qu'elle couvrirait la voie à d'autres revendications tout aussi justifiées.

On dit que si le forfait de charges professionnelles était considéré comme contenant la cotisation syndicale, cela favoriserait le non-syndiqué par rapport au syndiqué et que cela est inadmissible.

C'est vrai que le non-syndiqué est favorisé par rapport au syndiqué, mais ce n'est pas uniquement du point de vue fiscal et la déduction distincte de la cotisation syndicale ne changerait pas beaucoup cette situation; celle-ci résulte essentiellement du régime de la liberté syndicale que nous connaissons encore et du fait que les non-syndiqués profitent des sacrifices consentis par les syndiqués.

Regretter cette situation, est une chose. Contribuer indirectement à la redresser quelque peu à travers la fiscalité, en est une autre.

Et, de toute façon, on ne croit pas que ce puisse être le rôle du Ministre des Finances.

Abstraction faite de cette considération, dont le caractère doit être ici accessoire, il ne faut pas perdre de vue que tout régime de forfait est souvent avantageux pour certains bénéficiaires et désavantageux pour d'autres. Pour ne citer qu'un exemple, prenons celui des frais de déplacement : les travailleurs qui habitent au pied de l'usine où ils sont occupés, bénéficient du même forfait de dépenses ou charges professionnelles que ceux qui font un long déplacement et parmi ceux-ci, on ne fait non plus aucune distinction suivant la hauteur des frais de déplacement qui leur incombent en définitive (et, pourtant, les différences de coût sont parfois sensibles, suivant le mode de locomotion utilisé, l'intervention ou la non-intervention de l'employeur, etc.).

Wat betreft deze laatste kosten of lasten, kan de werknemer kiezen tussen twee stelsels :

a) het stelsel van de werkelijke uitgaven of lasten, verantwoord als naar rechte;

b) het stelsel van de forfaitaire aftrek berekend naar de bruto-bezoldigingen, verminderd met de wettelijke sociale lasten bedoeld onder n° 1°;

In de praktijk wordt het stelsel van de werkelijke uitgaven of lasten uitsluitend gekozen door de werknemers die meer kosten hebben dan het forfaitair bedrag.

Maar de overgrote massa van de werknemers kiest het stelsel van het forfait, dat trouwens zeer voordelig is (te voordelig, wordt reeds in sommige kringen gezegd).

Tot dusver heeft niemand de twee stelsels mogen cumuleren d.w.z. het in mindering brengen van het werkelijk bedrag van de behoorlijk verantwoorde uitgaven of lasten en van een forfaitair bedrag voor de overige uitgaven of lasten (die waarvan de verantwoording moeilijkheden of praktische problemen zou doen rijzen).

De bijdragen aan de vakverenigingen aftrekken boven het forfaitair bedrag zou dus een gevaarlijke nieuwigheid zijn, omdat aldus de weg zou worden geëffend voor andere eisen die even gerechtvaardigd zijn.

Men zegt dat, indien de bijdrage aan de vakverenigingen begrepen werd in het forfaitair bedrag van de beroepslasten, de niet-georganiseerde werknemer begunstigd zou zijn tegenover de georganiseerde, wat niet aan te nemen is.

Het is waar dat de niet-georganiseerde werknemer begunstigd is tegenover de georganiseerde, maar niet alleen op het gebied van de belastingen, en die toestand zou niet veel veranderen indien de bijdrage afzonderlijk zou worden afgetrokken; die benadeling is hoofdzakelijk het gevolg van de vakbondsvrijheid die wij nog altijd kennen en van het feit dat de niet-georganiseerden profiteren van het offer van de georganiseerden.

Men kan dat betreuren, maar die toestand zijdelings min of meer rechtzetten via de belastingen is een andere zaak.

Dat kan in ieder geval, menen wij, niet de taak zijn van de Minister van Financiën.

Afgezien van deze overweging, die ter zake bijkomstig is, verlieze men niet uit het oog dat iedere forfaitaire regeling dikwijls zeer voordelig is voor sommigen en nadelig voor anderen. Een enkel voorbeeld : de reiskosten; de werknemers die dicht bij de fabriek wonen, genieten hetzelfde forfait inzake beroepsuitgaven of lasten als degenen die ver moeten gaan en in deze laatste categorie wordt evenmin een onderscheid gemaakt naargelang van de grootte van de reiskosten die uiteindelijk moeten worden betaald (hoewel er soms grote kostprijverschillen zijn al naar het gebruikte vervoermiddel, de tegemoetkoming van de werkgever, enz.).

Il existe, bien sûr, un moyen de faire disparaître ces inégalités de traitement, qui peuvent être considérées comme injustifiées. Ce serait de supprimer tout forfait et d'en arriver à un système de déduction exclusive des charges réelles, dûment justifiées.

Mais, outre que cette solution serait sans doute jugée tout aussi indéfendable, elle poserait, dans la pratique, des problèmes pour ainsi dire insolubles.

Enfin, en s'engageant dans la voie préconisée par les auteurs de la proposition de loi, ne doit-on pas craindre d'en arriver à vider pratiquement — peu à peu — le forfait de charges professionnelles de toute sa substance et, si l'on n'en est pas encore là, à apporter cependant de l'eau au moulin des organisations professionnelles de travailleurs non salariés qui reven- diquent pour leurs membres la déduction d'un forfait de charges professionnelles couvrant toute une série de dépenses professionnelles dont la justification est parfois difficile.

En bref, on peut raisonnablement craindre que la déduction des cotisations syndicales soit l'amorce d'une nouvelle érosion de la matière imposable qui pourrait finalement se traduire par une majoration inévitable des tarifs de l'impôt.

★★

En dehors des considérations de principe exposées ci-avant, dit encore le Ministre, il y a, pour s'opposer à l'approbation de la proposition de loi, une sérieuse raison d'ordre pratique.

Jusqu'à présent, la vérification de la déclaration et la régularisation de la situation fiscale des travailleurs salariés peuvent, en règle générale, être effectuées sans qu'il soit nécessaire de demander à ces contribuables de justifier par la production de documents, la réalité des sommes qui sont déduites de leurs rémunérations brutes.

Si l'on admettait la déduction des cotisations syndicales, il en résulterait immanquablement un alourdissement non négligeable des devoirs d'enquête : il faudrait s'assurer, à tout le moins périodiquement, que les cotisations déduites ont bien été payées.

Et il ne faut pas perdre de vue que tout le temps passé par les services de taxation à la vérification des déclarations des salariés ne peut être consacré au travail productif normal.

Au surplus, on ne croit pas qu'il soit souhaitable que les services de taxation connaissent l'organisation syndicale à laquelle les travailleurs salariés en général et les agents de services publics en particulier sont affiliés.

Un commissaire demande quelle serait la répercussion financière de l'adoption de cette proposition.

Le Ministre répond qu'en tenant compte qu'il doit y avoir 1.500.000 travailleurs syndiqués qui paient une cotisation moyenne de 1.000 francs par an, la perte de recettes pour l'Etat serait de $\pm$ 240 millions.

★★

Er bestaat zeker een middel om aan die ongelijke behandeling, die als onverantwoord kan worden beschouwd, een einde te maken, namelijk alle forfaitaire bedragen afschaffen en alleen de werkelijke, behoorlijk verantwoorde lasten in mindering brengen.

Maar behalve dat die oplossing ongetwijfeld even onverdedigbaar zou worden geacht, zou zij bovendien in de praktijk ook haast onoplosbare moeilijkheden doen rijzen.

Gaat men de weg van de indieners op, dan valt er voor te vrezen dat het forfait inzake beroepslasten praktisch stilaan wordt uitgehold en dat, indien het niet zover komt, toch koren naar de molen wordt gebracht van de beroepsverenigingen van zelfstandigen die eisen dat hun leden als beroepslasten een forfaitair bedrag zouden mogen aftrekken dat een reeks beroepsuitgaven zou dekken die soms moeilijk te verantwoorden zijn.

Kortom, men kan redelijkerwijze vrezen dat de aftrekking van die bijdragen het begin zal zijn van een nieuwe erosie van de belastingobjecten die ten slotte zou kunnen uitlopen op een onvermijdelijke verhoging van de belastingtarieven.

★★

Naast de vorenstaande principiële overwegingen, is er een ernstige reden van praktische aard om het voorstel van wet niet goed te keuren, zo verklaart de Minister nog.

Tot dusver kan de belastingaangifte van de werknemers over 't algemeen worden nagezien en hun toestand worden geregulariseerd zonder dat zij de bedragen die van hun bruto-bezoldiging zijn afgetrokken, door overlegging van stukken hoeven te verantwoorden.

Indien de bijdrage aan de vakverenigingen in mindering mag worden gebracht, zullen de onderzoeksverrichtingen onvermijdelijk veel omslachtiger worden, omdat althans op gezette tijden zal moeten worden nagegaan of de in mindering gebrachte bijdragen werkelijk zijn betaald.

En men vergete niet dat de tijd die de aanslagdiensten nodig hebben om de aangiften van de werknemers na te zien niet besteed kan worden aan normaal productief werk.

Bovendien is het vermoedelijk wel niet gewenst dat de aanslagdiensten weten van welke vakvereniging de werknemers over 't algemeen en het overheidspersoneel in het bijzonder lid zijn.

Een lid vraagt wat de financiële weerslag zou zijn van de goedkeuring van het voorstel.

De Minister antwoordt dat, aangezien ongeveer 1.500.000 werknemers georganiseerd zijn en een gemiddelde bijdrage van 1.000 frank per jaar betalen, de Staat ongeveer 240 miljoen aan ontvangsten zou verliezen.

★★

Plusieurs membres de la Commission s'associent à la démonstration faite par le Ministre et considèrent que les cotisations syndicales ont incontestablement le caractère des charges et dépenses professionnelles.

★★

Un commissaire prétend, au contraire, que les cotisations syndicales ne peuvent être considérées comme des dépenses professionnelles car elles ne sont pas « jointes inséparablement à l'exercice de l'activité professionnelle » et qu'elles n'ont pas « un rapport direct et nécessaire avec l'acquisition ou la conservation des revenus résultant, pour le contribuable, de l'exercice de sa profession ».

Souvent, un travailleur n'est pas embauché parce qu'il est syndiqué. Et aussi souvent, il arrive que les travailleurs soient licenciés parce qu'ils sont syndiqués. Il ne peut donc être soutenu que le paiement de la cotisation syndicale a un rapport direct et nécessaire avec l'acquisition ou la conservation des revenus des travailleurs.

Il soutiendra donc la proposition de loi en discussion.

★★

Mise aux voix, la proposition de la loi est rejetée par 8 voix contre 5.

Le présent rapport est approuvé à l'unanimité.

Le Rapporteur,
A. SCOKAERT.

Le Président,
Pierre DE SMET.

Verscheidene commissieleden sluiten zich aan bij het betoog van de Minister en zijn van oordeel dat de de bijdrage aan een vakvereniging onbetwistbaar een beroepsuitgave is.

★★

Een lid beweert integendeel dat de bijdrage niet als een beroepsuitgave kan worden beschouwd, omdat zij niet onafscheidelijk verbonden is aan de uitoefening van de beroepsactiviteit en niet noodzakelijk direct verband houdt met de verkrijging of het behoud van de inkomsten die voor de belastingplichtige uit de uitoefening van zijn beroep voortvloeien.

Dikwijls wordt een werknemer niet in dienst genomen omdat hij lid is van een vakvereniging. En het gebeurt ook vaak dat werknemers worden ontslagen omdat zij georganiseerd zijn. Het is dus niet zo dat de betaling van een bijdrage aan een vakvereniging rechtstreeks en noodzakelijk in verband staat met de verkrijging of het behoud van de inkomsten van de werknemers.

Hij zal dus het behandelde voorstel van wet goedkeuren.

★★

Het voorstel van wet is afgewezen met 8 tegen 5 stemmen.

Dit verslag is met algemene stemmen goedgekeurd.

De Verslaggever,
A. SCOKAERT.

De Voorzitter,
Pierre DE SMET.